

CAPVT DECIMVM.

Christus inter pastorem & mercenarium discrimen ponens, se pastorem, & bonum, qui cognoscat oves, & seruet eas, & animam suam ponat pro eis, & iterum cum voluerit, eam sumat: quapropter Iudæi illum lapidare voluerunt, & quòd se vnum cum patre, & Dei filium diceret: quos ex suis operibus conuincens, quosdam ad fidem conuertit.

Amen dico vobis, ꝑ qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro. Qui autem intrat per ostium, pastor est ouium. Huic ostiarius aperit, & oves vocem eius audiunt, & proprias oves vocat nominatim, & educit eas. Et cum proprias oves emiseric, ante eas vadit, & oves illum sequuntur, quia sciunt vocem eius. Alienum non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia non nouerunt vocem alienorum. Hoc prouerbum dixit eis Iesus. Illi autem non cognouerunt quid loqueretur eis,

ti. q. i. ca.
Ordinationes.

Nota sunt hæc ad literam, quibus veri falsique pastoris discrimen Christus aperit: parabolam que per se dignatur indicare. Ouile autem ouium, aut catholicam Ecclesiam, aut ipsam euangelici verbi prædicationem, Christi que Ecclesiarum administracionem intelligere debemus. Ostium autem quòd ipse sit, dignatus est explicare, dicens: Ego sum ostium ouium. Ipse enim verum est ostium, ꝑ quem, teste Paulo Ephes. 2. accessum habemus in vno spiritu ad patrem. Nam absque fide in Christum neque Ecclesie incorporamur, neque in regnum cælorum accedere, aut Ecclesie regimen commodè possumus apprehendere. Per quod ostium si quis introierit, saluabitur: teste enim Petro Acto. 4. ꝑ Nec enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Et ingredietur inquit, & egredietur, id est, liber & intrepidus erit eorum in ouile accessus, non quemadmodum furum, qui clam subeunt, ne agnoscat. Fur autem est, quisquis ad Ecclesi-

ꝑ Ephes.
2. d.

ꝑ Act. 4. c

asticam administrationem, & euangelici verbi prædicationem, aliter quàm in Christi fide, qui solus verè est ostium, vult ascendere.

Dixit ergo eis iterum Iesus: Amen amen dico vobis, quia ego sum ostiū ouium. Omnes quotquot venerunt, fures sunt & latrones, sed non audierunt eos ones. Ego sum ostiū. Per me si quis introierit, saluabitur, & egredietur, & pascua inueniet. Fur non venit, nisi vt furetur & mactet, & perdat. Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeāt.

Quod autem dicit Christus: Omnes quotquot venerunt, fures sunt & latrones: vbi quidā codices Græci habēt: venerunt ante me, (quanquā Theophylactus, & Euthymius Græci neq; legunt, neq; interpretātur ante me) telligendum est, non per me verum ostium venerunt. Aut, quōtquot venerunt suapte autoritate scilicet, neq; misi sunt à Deo: nam patriarchæ & prophetæ fures nō fuerunt, quemadmodū psuedopropheta, de quibus dicit Dominus Iere. 23. Currebant, & ego non mittebam eos. Differentiam aut furis à vero pastore, quem se esse profitetur, indicat, quòd fur, qui verè diabolus est, & reliqui eius ministri fures, ouiu tantum mactatione & internationem quærunt: verus autem pastor Christus, vitā & lucrum: pro quibus etiā animam dat, id est, vitam effundere non dubitat. Et quanquam solus dici pastor verè queat, qui tamen per eius fidem intrant, participio

† 23. q. 4. Tres personas. De iure patro. ca. relatū. Iſa. 40. c. Eze. 34. f. & 37. f. 2. cor. 9. c. † Dist. 43. Sitre & cor. 7. quest. 1. De renū- cia cap.

imitationis illius pastores dici possunt: quibus per verū ostium intrantibus ostiarius aperit, Christus scilicet, qui idem & ostium, & ostiarius, & pastor est

Ego sum pastor bonus. † Bonus pastor animā suā dat pro ouibus suis. Mercenarius autē, & qui nō est pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum venientē, & dimittit oues, & fugit, & lupus rapit, et dispergit oues. † Mercenarius autē fugit, quia mercenarius est, & nō pertinet ad eū de ouibus.

Polita autem furis ac pastoris differentia, adiungit veri pastoris, cuius scilicet propriæ sunt oues, & mercenarij discrimen: quòd videlicet bonus pastor aduersus luporum insultus pro ouibus vitā profundere non dubitat, ne dum illas depascitur ac laniat. In hoc loco autem vbi ait: animam suam dat, vel ponit pro ouibus suis (nam

Græ-

Græcè est *τρίθης*) significat voluntariam Christi mortē, & non coactam. Mercenarius verò, cuius non sunt oues proprium peculium, quanquam minus malus est ipso fure, neque dilaniat, minus tamen sollicitus est, vt à luporum rabie defendat, sed viso lupo aufugit: cum ad illum non pertineat de ouibus, id est, quòd illi curæ non sunt oues, quia suæ non sunt. Mercenarij verò dicuntur, quicumque lucri tantùm temporalis gratia Ecclesiæ regimen suscipiunt, etiam si vicarij non sunt, sed primariæ illorū curæ traditæ sunt oues. Lupus autem, aut diabolus est, aut diaboli membrum, quiuis hæreticus, aut Christianorum seductor & corruptor, qui per pastoris aut mercenarij negligentiam oues rapit ac dissipat.

Ego sum pastor bonus: & cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. † Sicut nouit me pater, ita & ego agnosco patrē, & animam meam pono pro ouibus meis.

Ex quibus probat se bonum pastorem, vtpote qui boni pastoris conditiones habeat. Et primò quod pastor, quia cognoscit oues suas, & vocat eas nominatim, & vocem eius intelligunt, & ipsum sequuntur quocumque ierit, eas deducit ad pascua, defendit à lupis, & eas ad ouile reducit. Et quòd bonus, ex hoc patet, quia animam suam, id est, propriam vitam pro suis exponit ouibus. Vnde Roma. 5. ✠ Commendat autem charitatem suam Deus in nobis quoniã cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus Christus pro nobis mortuus est. Ita ostendit quantum diligat patrem, quia quæ patris exequens, animam suam ponit pro ouibus suis: quoniam supra dicebat: Sic Deus dilexit mundū, vt filium suū vni-genitum daret. Verùm quia non solū Iudæos, sed & gentiles redimere venerat, ideo subdit:

† Et alias oues habeo, quæ non sunt ex huius oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnū ouile, & vnus pastor.

Gentes igitur intelligit, quæ nō sunt ex ouili Iudaico, cū legē nō haberēt, neq; prophetas: quas inquit, oportet me adducere, Græcè *ἀγαγῆν*, id est, congregare, & rupta dicitur. 4. maceria, quæ gentes discernibat à Iudæis: ex vtriusq; fiet vnū ouile, sicq; vnus pastor, audientibus legē euangelicā cietatem.

Nisi cūm pridem. 23. q. 3. canon. Sex differētię.

† Matth. 11. d.

Mar. 10. d.

† 2. q. 7. capite.

Testes.

✠ Roma. 5. b.

† Math. 11. g. &

12. b. Ezech.

37. f.

De peccantent.

4. dicitur.

Hanc fontem ipse

ipsis etiam gentibus procul olim à Deo remotis: quæ
vocem eius melius Iudæis audierunt, & crediderunt.

Propterea me diligit pater, quia ego pono animam meam,
vt iterum sumam eam. Nemo tollit eam à me, sed ego po-
no eam à meipso: † Potestatem habeo ponendi eam, & po-
testatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum ac-
cepi à patre meo.

‡ De ce-
lebr. mis-
sarum. ca.
In quadâ.

Quasi dicat: ne putetis oro, si animam meam pro vo-
bis pono, vitamque propriam lubens effundo, me pro-
pterea deserat pater: imò longè amplius me diligit, do-
natque, vt iterum eam sumam, id est, autoritate mea re-
furgam, qui sponte mea mortem sum oppetiturus: quip-
pe cui inuito nemo vitam auferre potest, quam sponte
exuo, & rursus autoritate mea sumo. Quod autem a-
nimam meam voluntariè pono pro ouibus, ex mandato
patris hoc facio.

Dissensio iterum facta est inter Iudeos propter sermones
hos. Dicebant autem multi ex ipsis: Dæmonium habet, &
insanit, quid eū auditis? Alij dicebant: Hæc verba non sunt
dæmonium habentis: nunquid dæmonium potest cæcorum o-
culos aperire?

Maluoli vix vnquam bene afficiuntur, de quibus su-
prà 8. dixit: Quare loquelâ meâ nõ cognoscitis? qui non
potestis audire sermonè meum. Ideo ex illis quidam per-
tinaces dicebant: Dæmonium habet, & insanit: qui ip-
sime tanquam cæci insaniebant. Alij parumper illumi-
nati, veritatem agnoscere incipiebant, dicentes, hæc ver-
ba non sunt dæmonium habentis, quod per miraculum
cæci probât: vnde Chrysost. ibidè: Quia à verbis suade-
ri non poterât, vt obstrueret ora illorū, demonstrationè
ab operibus faciebant. Vnde opera dant fidem verbis, in-
frâ eodem: Et si mihi non vultis credere, operibus cre-
dite. † Sed animalis homo, inquit Paulus 1. Cor. 2. non
percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Stultitia enim est illi,
& non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur.
Spiritualis autem iudicat omnia.

‡ 1. Cor.
2. d.

‡ De cõ-
sec. dist. 1.
capite.

† Facta sunt autem Encenia Ierosolymis, & hyems erat.
Et ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis. Circum-
dede-

dederunt ergo eum Iudæi, & dicebant ei: Quousque animam Solenni-
 noſtram tollis? Si tu es Chriſtus, dic nobis palam. Reſpondit
 eiſ Ieſus: Loquor vobis, & non creditis. Opera quæ ego fa-
 cio in nomine patris mei, hæc teſtimonium perhibent de me: **Marc. 4. f. g.**
 ſed vos nõ creditis, quia non eſtis de ouibus meis. Oues mee
 vocem meam audiunt, & ego cognoſco eas, & ſequuntur me,
 & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternũ,
 & non rapiet eas quiſquam de manu mea.

Encænã feſtum erat dedicationis templi, ſiue in pri-
 ma inſtitutione per Salomonem, quæ facta eſt in menſe
 Septembri, ſiue in inſtauratione, quæ facta eſt per Zoro-
 babelẽ menſe Martio, ſiue in ipſa purificatione poſt An-
 tiochi contaminationem per Iudam Machabæum, quan-
 do ex nouis lapidibus nouum altare ædificauit, & tem-
 plum dedicauit, quod factum eſt circiter finem Nouem-
 bris in hyeme, vt habetur 1. Macha. 4. Et de hac dedica-
 tione intelligi locum hunc indicant hæc verba: hyems
 erat. Nam reliquæ duæ factæ ſunt in Autumno & Vere.
 Quod verò ait ambulãſſe ipſum in templo in porticu Sa-
 lomonis, conſtat locum fuiſſe, qui porticus Salomonis
 diceretur. Certè conſtat ex 3. Reg. 6. Salomonẽ ante tem-
 plum porticum ædificãſſe viginti cubitos longã, & decẽ
 cubitos latam, vnde in templum, vt veriſimile eſt, pro-
 ſpiceret. Nam vt ibi ſcribitur, fecit in tẽplo fenẽſtras ob-
 liquas, in eum ſcilicet finem, vt puto. Cum quẽ hoc tem-
 plum vna cũ porticu euerſum ſit ſub Sedechia, & poſt-
 modum, quã proximo fieri potuit, ad inſtar primi tem-
 pli inſtauratum, veriſimile eſt porticũ veterem retinuiſ-
 ſe appellationem. Quidam aiunt atrium maius, quod in-
 grediebatur populus orationis cauſã, hic vocari porticũ
 Salomonis. Lege Lyranum 3. Reg. 7.

† Pater meus quod dedit mihi, maius omnibus eſt, & nemo
 poterit rapere de manu patris mei. † Ego & pater vnũ
 ſumus. Suſtulerunt lapides Iudæi, vt lapidarent eum. Re-
 ſpondit eiſ Ieſus: Multa bona opera oſtendi vobis ex patre
 meo, propter quod eorum opus me lapidatis? Reſponderunt
 ei Iudæi: De bono opere non lapidamus te, ſed de blaſphe-
 mia, & quia tu homo cũ ſis, facis teipſum Deum.

† De ſum-
 ma trini-
 capite.
 Damna-
 mus.
 † 24. q. 3.
 cano. Qui
 dam autẽ.
 § Arriani.

Græca

Græca paulò secus habent, scilicet: ὁ πατήρ μου ὁ δὲ
 Ἰωάννης μοι, μὴ ἴσων πάντων ἐστίν, id est: pater meus qui dedit
 mihi, maior omnibus est. Quibus verbis probat quod
 statim antè dixit, scilicet quod oves suas de manu sua ne
 mo rapiet, quia inquit: Pater meus, qui eas mihi credi-
 dit, maior est omnibus his, scilicet aduersarijs, qui eas
 volunt mihi eripere, quas pater meus tuebitur: quia qui
 de manu mea raperet, de manu quoq; raperet patris. Ego
 enim & pater vnum sumus, vna vtriusque manus & po-
 testas. Nam manum hic potestatem intelligo. Veteres La-
 tini, atque inter eos D. Augustin. videntur legisse pro ὁ
 καὶ μὴ ἴσων, ὁ μὴ ἴσων, id est, quod pater dedit mihi, maius
 est. Quem locum interpretari possumus de ouih, & gre-
 ge Ecclesiæ, qui licet pusillus sit ex sese, maior tamen est
 omnibus aduersarijs: de patris ac Christi virtute, qui por-
 tas inferni aduersus Ecclesiam suam promisit non præua-
 lituras, cuius & membrū erat Paulus, qui dicebat: ☩ O-
 mnia possum in eo, qui me confortat, Christo. Quidam
 interpretantur: quod dedit mihi vnigenitum filium esse
 ac verbum. Quod ait: Ego & pater vnum sumus, id est,
 vna essentia & substantia, Arius confundit Sabellium, &
 Sabellius Arium: Arium quidem, quia si vnum ac idem
 sunt pater & filius, non est minor patre filius, quod ad di-
 uinitatis quidem naturam attinet. Dum verò ait, sumus,
 confunditur Sabellius, nullam in patre & filio persona-
 rum discretionem ponens. Vel hinc confunditur Ari-
 norum fallacia, qui hoc loco falsò interpretatur, vt vnū,
 vnitatem voluntatum & vnanimitatem, non vnitatem naturæ
 & essentiæ. Nam Iudæi ex verbo intellexerunt Christū
 se eiusdem cum patre substantiæ, ac se Deū facere, cū aiūt:
 Quia tu homo cū sis, facis te ipsum Deū. Cū homo
 inquitur, sis, id est, vilis & abiectus homo.

☩ Philip.
 4. c.

☩ Psal.
 81. b.

Nōne scriptum est in lege vestra, quia ☩ ego dixi, dii estis?
 Si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est, & non po-
 test solui scriptura: Quem pater sanctificauit, & misit in
 mundum, vos dicitis quia blasphemias, quia dixi filius Dei
 sum? Si nō facio opera patris mei, nolite credere mihi. Si aut
 rem facio, & si mihi non vultis credere, operibus credite: vt
 cognoscatis & credatis, quia pater in me est, et ego in patre.

Probat

Probat hoc loco Christus nequaquam se blasphemare, etiam si se Deum aperte appellaret. Nam in Psalms (quos hoc loco legis nomine vocat) sicut & Ioan. 15. vt adimpleatur sermo qui in lege eorum scriptus est, quia ✠ odio habuerunt me gratis. Scribitur autem de magis ✠ Psal. firatibus & iudicibus: ✠ Ego dixi, dij estis. Neque de- 68. d. dignatur scriptura, quæ solui non potest, neque irrita ✠ Psal. ri Dei appellatione puros homines, ad quos sermo Dei 81. b. factus est, id est, de quibus loquitur Deus eo loco Psal- morum. Nam ita mihi interpretandum videtur: ad quos sermo Dei factus est: quemadmodum ad Hebræos primo: Qui facit angelos suos spiritus, &c. id est, de angelis. Quomodo potest blasphemare is, nõ modò ad quem plerunque fit sermo Dei, sed ab æterno factus est: quem- que pater sanctificauit, id est, futuram pro mundo ostiam segregauit, eaque tantum gratia misit in mundum, quem ex operibus patris, quæ facit, credere debueratis, & agnoscere me in patre esse, & patrem in me. Quod perinde est cum prædicta sententia: Ego & pater vnum sumus. Quod agnoscì à nobis non potest, nisi ex ipsius filij operibus, quæ eadem sint cum operibus patris. Nam Deum esse Christum ex ipsa Dei substantia, quæ mente humana teneri nequit, sed ex ipsa tantum operum æqualitate, & vt ita dicam, identitate.

† Querebāt ergo eū apprehēdere, & exiuit de manibus eo- † Matth. rii. Et abiit iterū trans Iordanē, in eū locū vbi erat Ioannes 12. b. baptizās primū. Et māsūt illic, et multi venerunt ad eū, et di- Mar. 3. b. cebāt: Quia Ioānes quidē signū fecit nullū. Omnia autē quæ- cūq; dixit Ioānes de hoc, vera erāt. Et multi crediderūt in eū.

Frustrā quærunť Iudæi Christum apprehendere, quia nolebat, sed manus eorum, quomodo voluit, euasit: apprehenderūt autem ipsum quando voluit, quia tempus, quo paratus erat pati, tunc aduenerat. Vt autem illorum furori locum daret, iterum transiuit Iordanem, in locum vbi primum Ioannes baptizabat: ibi ve rō à multis à Ioannis collatione acclamatur Christus. Nam vt inquit, Christus cūm venerit, plurima signa facturus est: Ioannes autem, quem plerique C H R I S T V M prædicauerunt, nullum signum fecit: cæcos non illuminauit,

nauit, leprofos non mundauit, mortuos non fuscitauit, supra mare non ambulauit, & sic de multis alijs, quæ iste coram nobis fecit: sed & quæcunque de illo Ioannes dixit, ille effecit. Non dubitandum est itaq; amplius, quin iste sit Christus in lege promissus. Et multi crediderunt in eum: & quem Iudæi abeunte in apprehendere nequuerunt, isti stantem apprehenderunt.

CAPVT VNDECIMVM.

Christus à Lazari sororibus vocatus, ipsum quatuor diebus mortuum fuscitauit, vnde plures in Christum crediderunt: qua de re Iudæi irritati, consilium contra eum inierunt, & decreuerunt eum morte afficiendum: quorum vitans furores, tempus expectando in desertum rursus decessit.

† Matth.
26. 3.

Mar. 14. 3

Luc. 7. c.

† Inf. 12. g

ERat autem quidam languēs Lazarus à Bethania, de castello Mariæ & Marthæ sororum eius. (Maria autem erat, † quæ unxit dominum unguento, & extersit pedes eius capillis suis, cuius frater Lazarus infirmabatur.) Miserunt ergo sorores eius ad eum, dicentes: † Domine, ecce quem amas, infirmatur.

Septimum est hoc miraculum eorum quæ recitat Ioannes, at longè maximum, quod quatruiduanum, ac iā fecerentem Lazarum à morte fuscitauit, ipse morti iā proximus. Nota est autem ad literam historia: quapropter omisis plerisque, in ijs tantùm immorabimur, quæ non nihil habet difficultatis, aut à Græco variant. Quod interpret vertit languens, Græcè est ἀδύων, quod significat & actu ægrotum, & longaiam infirmitate fractum & languidum. Quoniam autem celebratissimum futurum erat hoc miraculum, omniumquæ longè maximum, multas exprimit hoc loco circumstantias, nempe ægroti nomen, patriam, domum, parentes, locum. Erat inquit, à Bethania, de castello Mariæ & Marthæ: vbi quidam expli cant castellum Mariæ & Marthæ fuisse Bethaniā ipsam. Quod cùm textus non dicat Græcus, neque vlla possit esse appositio propter præpositionē ἐκ: appositivæ enim diceretur, ἀπὸ βηθανίας τῆς κώμης, non ἐκ τῆς κώμης. Rursum quod interpret habet, sororem eius, Græcè est, τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς, id est, Mariæ ac Marthæ sororis eius, vt τὸ
cuius